

NAŠA MORA

STROKOVNI GLASNIK.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.
Naročnina mesečno 4 K.

Uredništvo in upravništvo je
v Ljubljani, Stari trg štev. 2/1.

Ljubljana, dne 25. junija 1921.

Kdo nas bo vodil?

Strokovne organizacije so čolni. Ti čolni so pripeti ob bregu reke. Pripravljeni čakajo, da prevedejo tiste, ki stopijo vanje, preko reke v pokrajino socialne zadovoljnosti.

Strokovne organizacije potrebujejo čolnarjev. Čolnarji so ljudje, ki so vestni ali pa brezvestni. Pošteni čolnarji pregledajo svoj brod, da drži, da nima špranj; čeprav je njih čoln morebiti bolj priprost, vendar eno lastnost ima, da sigurno stopiš vanj in se varno prepelješ čez reko.

Čolni, ki nimajo špranj, so strokovne organizacije, katerih načela vzdrže vsako sodbo, vsako kritiko. Pošteni čolnarji so vodniki, ki se vestno drže načel resnice in morale.

Brezvestnim čolnarjem ni mar ljudi. V svoj čoln vabijo s tem, da ga lepo obijejo, nasujejo po tleh mahu in narede v njem par udobnih sedežev. Da bi nadomestili trohli les in zamazane špranje, jih ni skrb. Sebi pripno rešilni pas in za pas utaknejo imetek naloženih ljudi. Za obitke svojih čolnov porabijo nekatere resnične trditve, s katerimi popleskajo svoje temeljne laži.

V čolne vstopajo razne vrste ljudje. Pametni iščejo sami takih čolnov, ki ne puščajo vode. Večina pa, zlasti če je nihče ne posvari, išče takih čolnov, v katerih kdo najbolj komodno sedi, in ne gleda na to, ali so pod mehkiimi obitki špranje, ki bodo kratko veselje spemobile v potop. Nevidno, a trajno se pogreza njihov čoln. Na najnevarnejšem mestu sredi reke odpove.

Naše strokovne organizacije ne smejo biti čolni, ki puščajo vodo in vabijo vase samo s prijetno opremo.

Res je sicer, večina ljudi se želi peljati čez ocean socialnega življenja v brodovih, v katerih je najbolj

prijetno: ženske, obložena miza, prvi sedeži . . . , to so čolni, v katerih žele domovati na življenja poti materialisti. Kaj bo na sredi oceana, ali polom ali revolucija ali militarizacija dela . . . , kdo si bo s tem belil glavo? Čemu preiskovati, ali ima čoln špranje?

Ravno ob času, ko se vsidrani ljudje najbolj komodno raztegnejo v prevlečenem čolnu in najbolj nazdravljajo svoji pameti, zalije vse skupaj voda in čolni, čolnarji in lahkomišelnji zapeljanci zginejo pod vodo ko Kristanov socializem ali Žerjavov demokratizem. Čolnar si je morebiti o pravem času pripel rešilni pas, ostali pa so nedvomno izgubljeni.

Jugoslovanska strokovna zveza ne gleda na to, kaj je bolj prijetno med vožnjo, ampak, kaj je bolj prijetno na koncu vožnje. Jugoslovanska strokovna zveza vestnosti ne terja v prvi vrsti od članov, ampak v prvi vrsti od vodnikov.

Materialisti so delali nasprotno. Podrejenim in zapostavljenim so milostno dovolili pošteno življenje z geslom; „Vera je privatna stvar“. — Mi terjamo vero in vest v prvi vrsti od vodnikov.

Dokler bodo naše strokovne organizacije hodile to pot, se jim ni bati usode, ki je zadela nasprotnike. V pokrajini socialnega reda bomo gledali nazaj na reko, po kateri plavajo razbite deske protivnih organizacij in razjedena trupla njihovih utopljenecv.

Čolni naši naše strokovne organizacije niso ne sijajne besede ne slávna imena, ampak poleg strokovne sposobnosti vera in vest, v prvi vrsti vodnikov, potem pa tudi članov.

V teh čolnih nam je prevoz siguren. Kdor ne bo hotel utoniti, se bo moral voziti v teh čolnih.

„Narobe organizirane“ imenujemo tovariše, ki so organizirani v narodno-socialni, socialdemokratični in komunistični organizaciji!

Socialna statistika.

Za socialno reformo je predvsem važno, da poznaš socialne razmere. V ta namen pa je potrebna zlasti socialna statistika. Zato se obrača v novejšem času posebno pozornost na to velevažno vprašanje, kako zbrati kolikor mogoče natančne in bogate podatke, ki so nam potrebni za spoznavanje naših socialnih potreb, da dobimo najjasnejši in najtočnejši pregled vsega, kar nam je potrebno za razreševanje socialnih nalog.

Poglejmo, kako je s tem stremljenjem v nekaterih drugih državah.

Na Angleškem imajo v ministrstvu za trgovino (Board of Trade) oddelek za delo (Labour Departement), ki tvori v bistvu centralo za socialno statistiko. Labour Departement obstoji od leta 1886. Ta napravila je že izdala jako dragocene publikacije delavnostatiistične vsebine. Izdaja „Labour Gazette“, katera je postala vzor za ostale dežele; razen tega izhaja letno poročilo (Annual Abstract of Labour Statistics), ki obsega 200—250 strani. Cena je prav nizka (nekoliko več kakor 1 K predvojne veljave). V tem letnem poročilu se nahaja izvleček vse socialne statistike. Kaj podobnega bi bilo tudi za nas potrebno. Smeli bi morda predlagati, da bi se dobavilo take angleške spise in take knjige, da bi se poučili, kako bi mi uredili to stvar za naše razmere, kako to prikrojili in izpolnili našim zahtevam primerno.

Na Francoskem je bil ustanovljen po zakonu z dne 21. julija 1891. in naredbi z dne 19. avgusta 1891. urad za delo (Office du Travail). Urad za delo ima nalogo, da „zbira, vreja in izdaja na svetlo vsakovrstne izkaze o delu.“ To je tedaj institut, ki je podoben angleškemu uradu „Labour Departement“ in ki tvori tudi tako kakor ta poseben oddelek v ministrstvu za trgovino.

Italija je ustanovila (leta 1901) po zgledu Francije tudi tak urad za delo (Ufficio del Lavoro), ki je popolnoma na ta način organiziran kakor Office du Travail v Franciji.

Avstrija je organizirala leta 1900 svoj „c. kr. delavsko statistični urad v ministrstvu trgovine.“ Omeniti je treba važno izdajanje po vsebini bogate „Soziale Rundschau“. Temu uradu se je pridellil delavski svet.

Tudi na Holandskem imajo po zakonu od 2. maja 1897. na jako široki podlagi zgrajeno organizacijo v svojih Kamers van Arbeid, v kateri napravi se tudi nahajajo statistični in poizvedovalni uradi.

V Belgiji imajo ravno tako tudi institut, ki se imenuje urad za delo (Office du Travail), ki izdaja od leta 1897. „Annuaire de la Legislation du Travail“ (zbirka vseh zakonov za delavsko varstvo) in poleg tega „Revue du Travail“, ki izhaja vsak mesec.

Kar se tiče Francije lahko omenimo poleg onega, kar smo že zgoraj omenili, tudi še delavske zbornice, (uvvedene po naredbi z dne 17. septembra 1900) ker so tudi važne za socialno statistiko. Člani teh zbornic se volijo v enakih delih iz organizacij podjetnikov in delavcev. Njihove naloge obstoje posebno v gojitvi lokalne socialne statistike, nadalje je njihova naloga javnim oblastem dajati navodila, da se prepreči in pobija brezposelnost; predlagajo, kako naj se razdele javne podpore na različne socialnopolitične institucije njihovega okraja; morajo vsako leto poročati o izvedbi zakonitega delavskega varstva i. t. d. Imajo tudi v sodnem oziru važne kompetence.

Nemčija je v začetku leta 1903. ustanovila v svrhu, da bi se gojila delavska statistika, poseben oddelek za delavsko statistiko v državnem statističnem uradu, ki ima sledeče naloge: a) da zbira, sestavlja in perijodično objavlja podatke delavsko-statističnega značaja in drugih poročil, ki so važni za delavske razmere; b) da vodi posebna raziskavanja s pomočjo pismenih in ustmenih poizvedb kakor tudi, da izreka svoja mnenja.

Za „podporo“ državnega statističnega urada „pri izpolnjevanju nalog, ki so mu nakazane na polju delavske statistike, se je ustanovil sosvet za delavsko statistiko, ki obstoji iz predsednika (prezidenta državnega statističnega urada) in štirinajst članov, od katerih sedem jih voli zvezni svet in sedem državni zbor. Dolžnosti „sosveta“ so posebno: a) po naredbi zveznega sveta ali državnega kanclerja (državni urad za notranje stvari) izrekati mnenje o izvrševanju delavskih statističnih poizvedb, njihove izvršitve in obdelave kakor tudi njihovih uspehov; b) zasliševati osebe za pozvedovanje, ki so potrebne za dopolnitev statističnega materiala; c) državnemu kanclerju (državnemu uradu za notranje zadeve) staviti predloge, da se pričnō ali izvedejo poizvedbe delavsko-statističnega značaja.

„Oddelek za delavsko statistiko“ izdaja od aprila 1903 mesečno v obsegu 5 pol 4° „Reichsarbeitsblatt“ („Državni list za delo“), ki je prav dobro urejevan.

Toda ta ustanova je le del onih zahtev, katere je stavil odsek društva za socialno reformo v svojem sklepu z dne 16. marca 1901. Resolucija odseka društva za socialno reformo se namreč glasi:

1.) Z zakonom naj se ustanovi državni delovni urad s sledečimi nalogami: a) Ugotovitev in pojasnitev gospodarskih in socialnih razmer medznih delavcev in njim enakih nastavljenecv v svrhu zakonodaje in upravne delavnosti, kakor n. pr. števila delavcev in delavskih kategorij, plač, delovnih časov in drugih delovnih pogojev, zdravstvenih in npravstvenih razmer; b) poizvedba razmerja delavcev in delodajalcev, kako delujejo delavski odseki, obrtna sodišča in uradi za poravnavo razporov, o vzrokih, poteku, završitvi in po-

sledicah stavk in izporov, položaja in delavnosti delavskih in delodajalskih organizacij; c) trajno opazovanje, kako delujejo delavsko-varstveni in delavsko-zavarovalni zakoni na položaj delavcev in podjetnikov; d) predlogi na državnega kanclerja na podlagi uspehov zgoraj pod 1—3 razjasnjene delavnosti.

2. Državni delovni urad ima pravico rekvirirati oblasti posameznih nemških držav, da morejo izvršiti te svoje naloge. Nadalje ima ta urad pravico zahtevati od delodajalcev in delojemalcev poročila (informacije), katera se jim ne smejo odreči.

3.) Rezultati državnega delovnega urada se objavijo. Poleg tega izdaja urad časnik, kateri obsega najvažnejšo snov za presojo delovnega položaja, kakor *Labour Gazette* na Angleškem in drugi.

4.) Državni delovni urad ima 36 oseb: tretjino iz delodajalcev, tretjino iz delojemalcev, tretjino nepristranskih izvedencev. Ta sosvet napravi splošni delovni načrt in služi kot izvedenec pri posameznih poizvedbah.

5.) Ta urad je samostojen, kakor n. pr. patentni urad, državni statistični urad. Ima lastnega ravnatelja, potrebne stalne sotrudnike. K stalnim članom spada zastopnik državnega statističnega urada. Podrejen je državnemu tajniku državnega urada za notranje zadeve.

Ako obstoji urad sam za se, postane naravno centrala za vse delavske zadeve, kjer se bodo stekale niti delavskega zavarovanja, delavskega varstva, delovnega posredovanja in delovne statistike. Od tega se potem posebno primerno resortirajo tudi oficijelni zastopi za delavce po analogiji trgovskih zbornic itd., ustanove se delavske zbornice. Ip-c.

Uredba o službenem razmerju hišnih ali gospodinjskih poslov v Sloveniji.

Službeno razmerje hišnih poslov.

§ 1.

Uredba velja za službeno razmerje oseb, ki opravljajo gospodinjska dela proti plačilu v gospodinjstvu gospodarjevem in so sprejete v njegovo družino. Določila te uredbe ne veljajo za osebe, ki so zaposlene razen v gospodinjstvu redno tudi v obrtnem ali poljedelskem obratu gospodarjevem.

§ 2.

Način in obseg gospodinjskih opravil kakor tudi plačilo (v gotovini in v naravnih dajatvah) se ravna po krajevnem običaju, ako ni drugače pogojeno.

Posel je dolžan osebno opravljati gospodinjska dela, varovati mora gospodarjeve koristi in izvrševati njegova naročila, utemeljena v službenem razmerju.

§ 3.

Če zahteva gospodar, se mora dati posel vsak čas zdravniško preiskati. Stroške za zdravniško preiskavo plača gospodar.

§ 4.

Gospodar ne sme nalagati poslu takih opravil, ki bi ogrožala poslovo zdravje ali življenje.

§ 5.

Plača v gotovini kakor tudi redne mesečne naturalne dajatve se izplačujejo mesečno nazaj in sicer najkasneje v teku prvih petih dni naslednjega meseca; za druge naturalne dajatve velja dogovor in če tega ni, krajevni običaj.

Morebitna hranarina se mora plačevati v tedenskih ali mesečnih obrokih naprej.

Ko preneha službeno razmerje, zapade ves zaslužek v plačilo.

§ 6.

Dogovorjena hrana posla mora biti zdrava, zadostna in primerna.

§ 7.

Poselska spalnica mora biti tako prirejena, da ustreza zdravstvenim in npravstvenim zahtevam.

Posel ima pravico do varne shrambe za obleko in druge osebne potrebščine.

Počitek.

§ 8.

Gospodar mora dovoliti poslu za oddih in razvedrilo vsako drugo nedeljo in vsak drug praznik prost popoldan, v skupnem času petih ur. Če ostale nedelje in praznike ne dovoli gospodar poslu navedenega prostega časa, se nadomesti ta popoldan s peturnim počitkom med tednom na delovni dan popoldne, ki ga določita gospodar in posel sporazumno. Vrstni red nedelj in praznikov s peturnim popoldanskim počitkom se sme predruščiti le s privolitvijo posla. Za čas popoldanskega počitka se sme posel svobodno odstraniti z doma.

Poleg tega prostega časa mora imeti posel zadostno priliko, da opravi svoje verske dolžnosti ob nedeljah in praznikih; te dneve mora nastopiti službo redoma ob 7. uri.

§ 9.

Poslu gre dnevno nerazdeljen deveturni nočni počitek in sicer praviloma v času med 21. in 6. uro.

Dopust.

§ 10.

Po dveletnem službovanju brez presledka ima posel pravico vsako nadaljnje leto do nerazdeljenega dopusta enega tedna.

Nastop dopusta naj se določi sporazumno z ozirom na potrebe gospodinjstva in na osebne razmere posla in sicer praviloma v času velikih šolskih počitnic.

Poleg redne mesečne plače gre poslu za čas dopusta doklada za hrano v višini polmesečne plače v gotovini, ki se mora v polnem znesku odšteti ob nastopu dopusta naprej.

Pravica do dopusta ugasne, ako posel odpove službo, ali ako je iz tehtnih razlogov (§§ 17 in 18) iz službe odpuščen.

Če je iz okolnosti razvidno, da je odpovedal gospodar poslu službo le zato, da bi preprečil pravico do poselskega dopusta, je posel upravičen zahtevati odškodnino v znesku, ki bi jo bil dolžan plačati gospodar za dobo preprečenega dopusta.

Bolezen in drugi zadržki.

§ 11.

Dokler se ne uvede dolžnost bolniškega zavarovanja poslov, mora skrbeti gospodar največ 14 dni za bolniško pomoč in za predpisana zdravila obolelemu poslu, če ni zakrivil le-ta obolenja namenoma ali vsled nemarnosti. Ta dolžnost odpade v primeru obolenja § 18, točke 1.

Gospodar sme obdržati obolelega posla v lastni oskrbi, sme pa ga tudi izročiti v tujo zasebno oskrbo, če je to brez nevarnosti za bolnika; mora pa oddati obolelega posla v bolnico, če odredi zdravnik vsled lastnosti bolezni, oziroma vsled okolnosti, iz katerih je razvidno, da bi zasebna oskrba ne ustrezala zahtevam zdravljenja.

§ 12.

Če zboli posel v službi, ali če je radi nezgode zadržan, da ne more opravljati svojega dela, ne da bi to povzročil namenoma ali po nemarnosti, ima pravico do plačila (§ 2.) za dobo dveh tednov, če je trajalo službeno razmerje vsaj 14 dni in za dobo 4 tednov, če je trajalo službeno razmerje nad 6 mesecev.

Če je posel zadržan brez lastne krivde, da ne more opravljati službe iz drugih njegovo osebo zadevajočih važnih razlogov, ima pravico do plačila za dobo enega tedna, če je trajalo službeno razmerje vsaj 14 dni.

§ 13.

V slučajih, navedenih v §§ 11 in 12, ima gospodar pravico službo odpovedati (§ 15), toda zahtevki posla za dobo, določeno v § 12 ostanejo v veljavi, če ravno službeno razmerje preje preneha.

Pravice, ki jih ima posel po § 12 pa ugasnejo s prenehanjem službenega razmerja, kadar poteče dogovorjeni čas, ali če je bila služba pred nastopom zadržka odpovedana, oziroma če je posel iz tehtnega vzroka (§§ 17 in 18) iz službe predčasno odpuščen.

§ 14.

Ravno tako ima gospodar pravico poslu službo odpovedati, če opusti svoje gospodinjstvo, ali če se

stalno preseli iz dosedanjega stanovanjskega okoliša in mu posel ne sledi v novo bivališče.

Poslu gre v takem slučaju plača za dobo odpovedanega roka v dvakratnem iznosu, če je bilo sklenjeno službeno razmerje na določen čas.

§ 15.

Na določen čas službeno razmerje preneha, ko poteče dogovorjena doba.

Službeno razmerje, sklenjeno ali nadaljevano na nedoločen čas, se razveže z odpovedjo. Odpovedni rok je za obe stranki enak. Pri različnih rokih velja za obe stranki daljši in če ni dogovora, 14 dnevni odpovedani rok. Izpod enega tedna se rok tudi dogovorno ne more skrajšati.

Službeno razmerje, sklenjeno na poskušnjo, sme v teku prvega tedna vsaka stranka poljubno razvezati.

§ 16.

Po odpovedi ima posel brez odbitka plače pravico, da išče novo službo ob dveh delovnikih po 3 ure.

Predčasna razveza službenega razmerja brez odpovedi.

§ 17.

Iz tehtnih razlogov sme tako gospodar kakor posel pred potekom dogovorjene dobe, oziroma brez odpovedi razvezati službeno razmerje.

§ 18.

Tehten razlog, ki upravičuje gospodarja, da odpusti posla predčasno brez odpovedi iz službe, je zlasti:

1.) če se posel pogodi s krivimi dokazili ali če zamolči pri sklepanju službene pogodbe bolezen, na kateri že dalje časa boleha;

2.) če ni sposoben službo opravljati, ali če kljub ponovnim opominom dosledno zanemarja svoje dolžnosti;

3.) če zakrivi v škodo gospodarja ali tretje osebe tatvino, poneverjenje, goljufijo ali drugo kaznivo dejanje, da izgubi gospodar po pravici zaupanje vanj;

4.) če se uda pijančevanju, očitnemu nenravnemu življenju, če oboli na bolezni, ki je posledica nenravnega življenja ali ki je ostudna, oziroma če take bolezni gospodarju takoj ne naznani;

5.) če gospodarja ali gospodarjevo obitelj občutno razžali ali hišni ugled krati;

6.) če zanemarja osebno snago.

Tehten razlog, ki upravičuje posla, da predčasno brez odpovedi službo pusti, je zlasti:

1.) če ne more opravljati dela brez nevarnosti za svoje zdravje;

2.) če ravna gospodar grdo z njim, če ga zapečuje v nenravna ali protizakonita dejanja;

3.) če gospodar neupravičeno zadržuje po-
gojene prejemke.

Poselska odpravnina.

§ 20.

Če se razveže službeno razmerje, ki je brez presledka trajalo 10 let, gre poslu odpravnina v znesku četrtnine letne plače v gotovini. Odpravnina narašča z vsakim nadaljnim polnim službenim letom za 5% vsakokratne letne plače, dokler se ne izenači z njo.

Ta zahtevek odpade, če je odpovedal gospodar poslu službo iz tehtnih razlogov (§§ 17 in 18.)

Odškodnina vsled izstopa ali odpusta iz službe.

§ 21.

Če je posel predčasno izstopil brez tehtnega razloga iz službe, ima gospodar pravico zahtevati, da se vrne v službo in povrne dokazano škodo ali pa da plača dokazano škodo, ker ni izpolnil pogodbe. To odškodnino je posel dolžan tudi plačati, če je po lastni krivdi iz službe predčasno odpuščen.

§ 22.

Če je gospodar predčasno odpustil brez tehtnega razloga posla iz službe ali zakrivil njegov predčasni izstop (§ 19), ima posel pravico zahtevati povračilo dokazane škode. Ne da bi dokazal škodo, sme zahtevati plačevanje prejemkov v gotovini ter primerno odškodnino za naturalne prejemke do poteka dogovorjene dobe, oziroma odpovedanega roka, če ta doba ne presegata treh mesecev, vendar pa po odbitku tega, kar si je vsled prenehanja službenega razmerja prihranil ali pridobil, ali česar namenoma ni pridobil.

§ 23.

Določila §§ 21 in 22 veljajo tudi, če gospodar ali posel še pred nastopom službe brez tehtnega razloga odstopi od pogodbe.

Če zakrivita oba pogodbenika predčasno razvezo službenega razmerja odloči sodnik po svobodnem preudarku, ali in v kateri izmeri gre eni ali drugi stranki pravica do odškodnine.

Zahtevki zaradi predčasnega izstopa, oziroma predčasnega odpusta iz službe ali odstopa od pogodbe v smislu §§ 21 in 22, se morajo sodno uveljaviti tekom 6 mesecev od dneva, ko preneha službeno razmerje, sicer zastarajo.

Poselsko izkazilo.

§ 24.

Posel mora imeti poselsko knjižico.

Poselsko knjižico izdaja domovinska občina ali tudi občina poslovskega bivališča, ako izkaže posel svojo domovinsko pravico in ako ni drugih zadržkov.

Brez poselskega izkazila ne sme sprejeti gospodar posla v službo.

§ 25.

Ko se razveže službeno razmerje, mora potrditi gospodar z lastnoročnim podpisom, koliko časa, kje in v kakšni lastnosti je posel služil. Druge pripombe so nedopustne.

§ 26.

Poverjeništvu za socialno skrbstvo se pooblašča, da uvede namesto poselske knjižice legitimacije za one posle, ki prestanejo strokovno skušnjo.

Veljavnost drugih zakonitih določil.

§ 27.

V kolikor ta uredba ne določa drugače, veljajo za službeno razmerje, urejeno s to uredbo, določila občega državlanskega zakonika. Določila obstoječih poselskih redov se za službena razmerja, podvržena tej uredbi, razveljavljajo.

Pristojnost za razsojanje poselskih zadev.

§ 28.

Vsi spori, ki nastanejo iz službenega razmerja poslov, se morajo najprej obravnavati pri pristojnem občinskem posredovalnem uradu v svrhu poizkusa poravnave. Poravnava, ki se sklene pri občinskem posredovalnem uradu, ima veljavnost sodnih poravnav. Če se poravnava ne doseže, imajo stranke pravico uveljaviti svoje zahteve pred rednim sodiščem.

Kadar se vloži tožba pri sodišču brez potrila občinskega posredovalnega urada, da je bil poizkus poravnave brezuspešen, mora sodišče tožbo uradoma odstopiti pristojnemu občinskemu posredovalnemu uradu, da poizkusi doseči med strankama poravnavo.

Posel ima pravico tožiti pri sodišču, v čegar okolišju ravno službuje.

Prisilne določbe.

§ 29.

Pravice, ki jih ima posel na podlagi §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 odst. 2, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24 in 25 se ne morejo s pogodbo niti ukiniti niti omejiti.

§ 30.

Ta uredba dobi moč 30 dni po razglasitvi v Uradnem listu.

Hočemo zakonito priznane in ščitene delavske zaupnike!

Hočemo obratne svete, po katerih bo delavstvo dobilo vpogled v poslovanje podjetja, da ne bo več špekulacija kapitalistov-podjetnikov postavljala delavce na cesto.

Znižanje plač?

Mezde in življenjske potrebščine morajo biti naravno v pravičnem razmerju. Ko so za dobo vojne cene rastle, so morale rasti tudi plače. Po vojni še višje. Na svetovnem trgu pa je opaziti zadnji čas, da so za mnoge surovine cene znatno padle. S tem je po drugih državah postalo za strokovne organizacije aktualno vprašanje o sorazmernem znižanju plač, ki ga podjetniki izsiljujejo.

Dejansko so podjetniki po drugih državah že začeli z znižanjem plač. Tako v Ameriki, kjer so v predilniški industriji znižali plače za 15 do 33%, deloma že tudi, čeprav v manjši meri, pri železnici in v kovinski industriji. V Angliji je to vprašanje še bolj pereče. Ravno velikanski štrajk angleških rudarjev, v katerem štrajka okrog 1¹/₄ milijona rudarjev, je izzvala težnja podjetnikov, znižati delavstvu plače. Isto je pri angleški predilniški in kovinski industriji. Isti proces se vrši na Švedskem in v Belgiji, kjer pa se delavstvo odločno protivi znižanju plač, dokler ne dosežejo plače eksistenčnega minimuma.

To stremljenje pa ne kažejo le kapitalisti tujih držav. Imeli smo te poizkuse že v naši državi. Na Hrvaškem, kjer so življenjske razmere slabše kot pri nas, so hoteli rudarjem znižati plače kar za 40%. Rudarji, do 5000, so stopili v štrajk. Uspeh štrajka pa ni popoln, ker so dosigli le toliko, da se jim plače mesto za 40% znižajo za 25%.

S tem je jasno, da kapitalisti tudi pri nas že iščejo prilike, da na račun delavskih mezd vzdržijo konkurenco svetovnega trga, ki cene vendar-le bolj in bolj tišči nižje.

Za nas je to očitna krivica: Mezde delavstva niso šle pred draginjo, nego vsako zvišanje mezd je izzvala visoka cena produktov. Toraj če je bil proces zvišanja ta, da so cene rastle in potem šele plače — nesorazmerno — za njimi, mora biti tudi obratni proces isti: najprej naj cene padejo, potem naj se plače nižajo. Plače pa se po večini nikjer ne bodo smele nižati, ker bi kljub padcu draginje za 50% ali 100% še ne dosegale eksistenčnega minimuma.

Zdi se nam to vprašanje aktualno in smo ga sprožili, da delavstvo pravočasno opozorimo na strahove, ki se tudi pri nas v že prav jasnih oblikah kažejo.

Krize raznih industrijskih panog pri nas, spojene z odpusti delavstva, niso nič drugega, kot poizkusi, znižati delavske mezde.

Kapitalisti, razvajeni po bogatih vojnih dobičkih, se bojijo konkurence svetovnega trga in bi radi na račun delavskih plač še vedno bogateli po vojnodobičarskem načinu.

Razširjajte naš strokovni list!

Organizacijski vestnik.

Maribor. V nedeljo 9. junija 1921 se je vršil ob 11. uri dopoldne v Splavarski ulici števil. 4., II. redni občni zbor okrožja JSZ v Mariboru. Zastopanih je bilo od 16 skupin 11 skupin, torej povoljna udeležba. Zelo žal je, da ni prišel na občni zbor nihče od načelstva JSZ v Ljubljani.

Novi odbor okrožja, ki se bo pri prvi seji konstituiral, je izvoljen sledeči: Anton Krepek, predsednik; Franc Veronek, podpredsednik; Vilko Golob, zapisnikar; Matija Mesarič in Geč Franc, odbornika.

Poročilo o delu okrožnega predstojništva Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru je podal okrožni tajnik Jože Stabej:

Od I. rednega občnega zbora okrožja, ki se je vršil 11. julija 1920, (v prejšnjih mesecih so bila zborovanja vladno prepovedana) pa do danes, moramo in smemo reči, da je storilo okrožje v polni meri svojo nalogo in dolžnost. Delalo je po danih mu močeh in razpoložljivih sredstvih.

Pred vsem je bilo misliti na to, da dobi okrožje lastno in samostojno urejeno pisarno. Ni pa bilo mogoče dobiti prostorov za to in okrožni tajnik je moral s početka uradovati v društvenih prostorih v Splavarski ulici, ki pa nikakor niso primerni za to. Pozneje pa se je posrečilo vsled prijaznosti nadrevizorja in sedajnega poslanca g. Vladimira Pušenjaka dobiti prostora za pisarno v uradu Zadružne zveze v Gregorčičevi ulici št. 10, I. nadstropje, kjer posluje okrožna pisarna od 6. novembra 1920 dalje.

Delo v pisarni in izven nje nam nudi sledečo sliko:

Vložni zapisnik od 1. novembra 1920 do 31. maja 1921 izkazuje 980 pisemskih pošiljatev in sicer 197 došlih, 783 odposlanih, kar znači precejšen pisarniški promet, pri sedajni draginji pisarniških potrebščin in poštne pa tudi precejšne stroške.

Shodov je bilo v istem času v okrožju 34. Od teh jih je imel tovariš Anton Krepek 5, tovariš Jože Stabej pa 29. Tovariš Stabej je opravil tudi 3 mezd-nih pogajanj ter več zaupniških sestankov po deželi in v Mariboru. Ustanovile so se nove skupine JSZ in sicer: Št. Ilj v Slov. gor., Svetinje pri Ormožu, Cven pri Ljutomeru, skupina bolniških strežnikov v Mariboru ter strokovni pododsek železničarjev Prometne zveze v Mariboru, torej skupno pet. Poživali pa sta se skupini Ptuj ter Sv. Trojica v Haložah. Stanje skupin v okrožju je danes torej sledeče: Maribor 3, Krčevina-Lajtersberg, Vurberg, Ruše, Ptuj, Št. Ilj, Ljutomer, Cven pri Ljutomeru, Svetinje, Sv. Trojica v Haložah, Črna, Mežica, Prevalje in Guštanj, skupno torej 16. Poleg tega sta še dve plačilnici in sicer Studenci pri Mariboru in D. M. v Puščavi. V obsegu je okrožje preobširno in sicer vsled pomanjkanja delovnih moči in gmotnih sredstev. Delavska organizacija je dokaj za-

gonetna in je treba za količkajšen njen prospah precej izvežbanih delavcev ter zadostnih drugih pomožnih sredstev, kakor je na pr. ravno tisk. Predvsem pa je še treba pravilnega razumevanja delavskega vprašanja, zakaj tu kakšna trenutna politična maža nič ne izda.

Seje okrožnega predstojništva so se združevale s sejami odbora skupine JSZ v Mariboru in sicer predvsem zato, ker je bil odbor okrožnega predstojništva nepopolen in sam nesklepčen. Večja seja okrožnega predstojništva pa je bila 5. januarja 1921, kjer je šlo za prenovljeno organizacijsko delo v okrožju.

Blagajniški dnevnik okrožja od 1. novembra 1920 do 31. maja 1921 izkazuje naslednje številke: dohodkov 1624 04 K, izdatkov 3857 60 K, torej primanjkljaja 2230 56 K, ki pa je krit iz članarinskih prispevkov članov skupine JSZ v Mariboru. Dolga ima okrožje 930 50 K na tekoči račun pri prodajalni Tiskarne sv. Cirila v Mariboru in če vzamemo članarinske prispevke, ki jih okrožje dolguje blagajni načelstva JSZ v Ljubljani, ako načelstvo ne bo ukrenilo drugače, Rednih dohodkov okrožje ni imelo prav nobenih; kar se jih je nabralo, so samo osebni darovi. Izdatki so narasli predvsem na račun pisarniških potrebščin, poštnine in potnine.

To je kratek oris dela, kako ga je izvršilo v teku 9 mesecev okrožno predstojništvo JSZ v Mariboru. Za bodoče pa naj določi smernice in sklepa današnji občni zbor, kateremu želi poročevalec, da naj bi bil res mejnik v organizaciji krščansko-socialnega delavstva. Za to pa morajo pasti najprej dosedanji predsodki, prešiniti pa nas mora v srcu in razumu odločna volja krščansko-socialnega delavskega prava!

Poročilo se je sprejelo z odobrenjem na znanje. Občni zbor je sprejel več resolucij: uzakonitev poselskega in viničarskega reda ter nedotakljivost osemurnega delavnika.

Ljubljansko okrožje JSZ. Potreba okrožja JSZ se je pri nas najprvo pokazala. Pri večjih nastopih je treba skupnega delovanja, bodisi da pokažemo Ljubljani skupno moč, bodisi da v organizacijskem delovanju eden drugega podpiramo. Ker so pa skupine v svojem delokrogu prešibke in nimajo med seboj nikakih ožjih stikov, zato imamo okrožje, ki obsega vse skupine cele Ljubljane. Namen okrožja je združevati skupine, jih podpirati v njihovem delovanju ter jim pokazati skupno vez tovarištva, katera nas mora družiti. Tako smo že praznovali god našega zaščitnika sv. Jožefa, in pohiteli smo skupno na delavski praznik 1. maja na Šmarno goro. Okrožje je uvidelo potrebo statistike člega okrožja, zato je razposlalo na vse skupine pozive, da nam one pošljejo imenike svojih članov. Ko bomo imeli enkrat pregled našega delovanja v Ljubljani, bomo morali skrbeti, da organiziramo še ostale naše tovariše, kar jih še ni pod našim

krovom. In ob kritičnih časih delavskih interesov bomo stopili v bran kot organizirana armada cele Ljubljane, katera bo imela zasiguran uspeh v svoji moči.

Naša organizacija v Dalmaciji. Dalmatinsko ljudstvo, ki je nekoč še dosti dobro živelo od vinske trte in tobaka, se bolj in bolj proletarizira. Vinska trta je v celi deželi propadla in so morali zasadiťi novo ameriškansko trto, ki pa pred 6 leti ne bo obrodila. To je hud udarec za krševito Dalmacijo. Ljudstvo danes po večini išče dela v tovarnah. Tam kjer so tobačni magacini, so zaposleni v njih, od drugod pa vrejo v industrijska središča. Industrijsko zelo razvita je okolica Splita, kjer je pet velikih cementnih tovarn, ki pa so vse last tujega kapitala. Te cementne tovarne uživajo v odlični meri protekcijo demokratske vlade, ki tej protinarodni družbi povsodi gre na roko. Medtem pa tovarne na neverjeten način izkoriščajo svoje delavstvo. Jačji industrijski kraji so še južno od Splita v Omišu in Dugemratu. V vseh teh krajih se je zasedrala naša organizacija in delavstvo se je je navdušeno oklenilo. Prepričani smo, da bo v kratkem stalo vse dalmatinsko delavstvo v naših vrstah. Ko je prepotoval pretekli mesec organizacijski tajnik JSZ. te kraje, se je organiziralo v JSZ vse tobačno delavstvo, v Splitu samem in okolici pa močna skupina cementnega delavstva, skupina služkinj, postreščkov, privatnih nameščencev, železničarjev itd. Razvili smo tudi v Dalmaciji zastavo svoje organizacije, uspehi so nam dokaz, da zmaguje ideja, da zmaguje krščanska misel.

Prometna zveza.

Železničarjem v pomislek. Sila in moča, ki tlači železničarski stan, čedalje bolj raste. Železničarji, ki so imeli do zadnjega časa še nekaj pravic, njim jih bode kapitalistična birokracija v kratkem času popolnoma uničila. Kakor ministrstva in železniške uprave, tako nekateri posamezni načelniki in pristaši kake tako imenovane državotvorne organizacije, si upajo nastopati in izrabljati vse pripomočke, da se železničarjem čim preje uniči še tiste pravice, katere njim nobena poštna roka vzeti ne bi mogla. Kedo je temu kriv? Kedo je kriv, da se uganja kapitalistična diktatura nad železničarji? Ali niso tega krive železničarske organizacije same? Železničarske organizacije, ki poznajo le same sebe, so same tlačiteljice železničarskega stanu. Geslo nekaterih organizacij je, čim večje število članov k sebi pritegniti, ker potem se čutijo dovolj močne, nasprotno organizacije ubijati in člane nasprotnih organizacij terorizirati. To naj bi bilo po mnenju nekaterih organizacij železničarskemu stanu v korist. Oblastva in uprave se tega vesele in glavno njim je na tem, med železničarskimi organizacijami delati razdor in na tak način vzeti železničarjem vpliv do njihovih pravic. Železničarji se bodemo streznili, ko bodemo eden ob drugem stali popolnoma nagi, oropani svojih pravic. Popolnoma

nepotrebno je hujskati na železničarsko stavko, potem katere naj bi si železničarji izvojevali svoje pravice. Vprašanje je le, kaj bode storil višji uradnik, uradnik in drugi železničarji v slučaju, da se potem raznih „Obznan“ in drugih protisocialnih odredb onemogoči v službi kakor v pokoju? Tudi oni gospodje pri upravah ki se danes čutijo poklicane, da kratijo železničarjem njih stanovske pravice, tudi oni bodo, ko pride čas, deležni sadu svojega dela na ta način, da ko bi imeli počivati, bodo garali kakor njih tovariši vpokojenci, ako ne bodo hoteli, da poginejo gladu.

Ko pride sila do vrhunca, bodo voditelji raznih organizacij hoteli ali ne hoteli sprijazniti se z mislijo medsebojnega delovanja, pa naj si bode petnajst ali pa še več železničarskih organizacij; kot jih je bilo l. 1907 v bivši Avstriji, ko so skupno nastopile in dosegle pravice, katere se nam sedaj ubijajo. Ne zato, ker obstojajo različne železničarske organizacije, ne pridemo do nikakih uspehov, ampak zato, ker voditelji nekaterih organizacij nečejo, da se sporazumno in brez politike medsebojno deluje. Mi pa pravimo: železničar je železničar in ko bode sila prišla, bode on odločeval, pa naj se že njegova organizacija imenuje tako ali tako.

O tem prihodnjč še kaj več. Železničar.

Marlbor. Da je ZJŽ samo za gotove gospode, posebno za one, ki so zvesti pristaši NSS, mi ni potreba posebej omenjati. Drugi člani, ki niso tega prepričanja, ne dosežejo nič in nič, ampak so le lestva za one gospode, ki se jim hoče kvišku. Poglejte, znano mi je par slučajev, ko so postali iz nič takoj poduradniki (vse to se dogaja pri južni železnici), drugi zopet uradniki statusa II b, čeprav je pod bivšo Avstrijo parkrat padel, ker ni mogel narediti inteligenčne skušnje. Sedaj je šlo: vsi so dobri NSS agitatorji. Pa vse bi človek potrpel, pa sedaj so se spravili na uboge progovne paznike, kalkulirali so: šment, dosti jih je, takoj bode večja naša avant-garda, za progovne mojstre, za te bomo sprožili vprašanje imenovanja uradnikom, za one pa poduradnikom. Pa menda ne bode nič, ker progovni pazniki so bolj pametni kot druge kategorije, posebno se tiče to pis. pomočnikov, še več pa postajnih paznikov (Kdor je podrepnik NSS tega imenujejo) postajnim odpravnikom, čeprav prometne službe ne opravlja, postajne paznike pa, ki opravljajo prometno službo, ko prosijo za imenovanje poduradnikom, jih zavrnejo s sledečo gesto: „Vsled principijelnih ozirov Vas ne moremo imenovati.“ Seveda, večina postajnih paznikov ni NSS kalibra, zato jih puste, da jih juž. žel. tako za norca ima. Postajni pazniki, pa posebno tudi pis. pomočniki so opravljali med prevratom zelo odgovorne službe brez predpisanih skušenj, za plačilo pa to! Hvala lepa za ta poklon južne železnice, posebno pa ZJŽ. Torej če si zvest pristaš NSS, le v Zvezo, drugače Ti je odsvetovati.

Kedaj se bode pa drugi spametovali? — Eden, ki je poslušal križev pot postajnega paznika in pis. pomočnika.

Vsem železničarjem. Železničarji, kateri so že 20 do 30 let na železnici, so danes brezpravna raja, brez pravic, brez bodočnosti. Na milost in nemilost izročeni absolutizmu, strankarstvu in terorju. Železničarske vrste so razbite in umetno se goji sovrasstvo drugega proti drugemu. 45 do 50 % je neorganiziranih železničarjev, to je najboljši dokaz, da so železničarji sprevideli, da so bili voditeljem samo igrača za njihove politične mahinacije. Dokaz, evo vam. — Voditelji današnjih centrumašev so bili najprvo socialisti, potem so postali komunisti, toda ko so sprevideli, da železničar ni za to, glej, čez noč so se prelevili v centrumaše in hočejo tako osrečiti naše železničarje. Smešno, če ne bi bilo žalostno. Kako naj ti ljudje vodijo železničarje, kako naj jih vzgoje v svojih načelih, ko so sami brez načel, ko niti same sebe ne poznajo. V divji gonji za zlatim teletom prodajajo svoja načela, (če so jih sploh kedaj imeli), prodajajo železničarje samo, da oni brezskrbno živijo, a železničar propada v svojih pravicah in če vidijo da je položaj kritičen, prirede zabavo, kjer jim zaigra železničarska godba, a revež železničar nosi zadnji vinar, kateri zopet roma v njihov nenasitni žep. Kako je pri nas vse drugače. Tiho in brez agitacije rastejo vrste v Prometni zvezi. Možje, mladi in osiveli, se priglašajo in pravijo: „Vidimo sedaj, kje je resnica, kje laž, nikdar več nazaj k onim“. Dosti so nas va. ali, pognali so nas v stavko, katere uspeh je bil, da so oni lahko kandidirali, to na eni, a na drugi strani — zagnali so sto in sto rodbin na cesto, katere so danes brez kruha v bedi in siromaštvu. A če pridejo prosit za posredovanje, dobe kratek odgovor: „Smo brez moči, ne moremo itd.“ In mi, kako lahko gledamo v prihodnost, ker prihodnost je naša. Krščanska socialna misel bode zmagala, ker mora zmagati in zmagala bode tudi pri železničarjih. Ne z godbo, ne s sovraštvom, ne s strankarstvom, temveč z ljubeznijo, z resnico in poštenostjo hočemo rešiti delavski stan, med katere spada tudi železničar. Hočemo priboriti na krščansko socialnih načelih železničarjem tiste pravice, katere jim pripadajo, hočemo da raztrgamo verige hlapčevstva in ga postavimo za enakopravnega železničarske družbe, hočemo raztrgati absolutizem, pogaziti teror in strankarstvo. Hočemo, da se združijo vse žel. organizacije v glavnih življenskih vprašanjih v jedno falango in stavijo samo jedne zahteve. In to bomo dosegli, ker naša moč leži v naših načelih, v naši ljubezni do delavnega brezpravnega ljudstva. Po tej poti smo korakali, po tej poti bomo neomajeni korakali in naj pridejo viharji od katere koli strani, po tej poti uresničenja naših idej — do zmage. Krščansko-socialni železničar.

Sarajevo. Pri nas je organiziranih 190 železničarjev v krščanski strokovni organizaciji. Imamo svojo

lastno pisarno v Hrvatski tiskarni v Koroščevi ulici. Pošiljamo pozdrav slovenskim tovarišem.

Rudarska zveza.

Mirna. Danes dne 19. t. m. se je vršil shod tukajšnjih rudarjev, na katerem je poročal govornik iz Ljubljane. Razpravljalo se je o vprašanju delavskega razmerja napram ravnateljstvu premogokopa. Dalje se je delavstvo pritožilo nad skrajno negalantnem postopanju od strani rudniških paznikov, ki ravnajo z ljudmi prav tako, kot bi rudarji bili živina in ne člani močne organizacije. Govornik nam je v točnih in jasnih besedah obrazložil pomen bolniškega in zavarovanja zoper nezgode ter obljubil, da se boče JSZ prepričala o neredu in malomarnosti, ki obstoja v tem oziru od strani ravnateljstva. V poldrugo uro dolgem jedrnatem govoru nas je tovariš iz Ljubljane znova navdušil za organizacijo ter nas podučil, kako je treba zastaviti temelje nadaljnemu uspešnemu delu. — Centralo naprošamo, da pri našem podjetju protestira proti nameranim krivičnim odpustitvam delavstva, kakor tudi proti temu, da hoče ravnateljstvo rudarje prisiliti, naj pokupijo iz svojega konzuma kar na enkrat vse blago, ki je ponajveč samo v živilih, katere pa so že tako pokvarjene, da jih ni mogoče porabiti, poleg tega pa so dražje, kot v trgovinah. Protestiramo tedaj proti temu, da bi ravnateljstvo odtrgalo pri plačah to, kar naj bi delavci plačali (prisiljeni!) za živila, na katerih sploh ne reflektiramo. Terorizma od strani podjetja ne bomo trpeli.

Kovinska zveza.

Jesenice. V četrtek, dne 16. t. m. se je vršil v Delavskem domu shod JSZ. Tovariš Sušnik je govoril o socializaciji in obratnih svetih. Vsi navzoči so izvajanja odobrvali, ugovarjal je le gospod Jeram, češ, da nihče drugi nima pravice socializirati kot le on in njegova (!) internacijonala. Na to pa bi delavstvo še dolgo dolgo čakalo.

Štore pri Celju. V naši tovarni se je pretekli teden osnovala skupina Jugoslovanske strokovne zveze. Delavstvo je s tem pokazalo, da ne mara več voditeljev po Kristanovem koritarskem kopitu.

Vareš (Bosna). Nedavno nas je posetil tajnik JSZ iz Zagreba, ki nam je razložil pomen krščanske strokovne organizacije. Naša skupina šteje zdaj že nad 100 članov — upamo, da se število kmalu podvoji. Pozdrave!

Zveza lesnih delavcev.

Rimske toplice. Še ni dolgo, odkar so se začele redne razmere s polnim obratom; tudi tovarna je poravnala vse nedostatke, ki jih je bila zagrešila, poravnala jih je 10. maja, tako da so bili vsi delavci zadovoljni. Pred enim tednom pa je nastala zopet

kriza, ker je bil izgnan radi zabavljanje čez Srbe naš delovodja. Delavci brez delovodje so vrženi na cesto in obrat s tem zastaja. Ne vemo, kako si pomagati. Vlada, ki nam je odvzela zmožnega delovodja, je vendar dolžna, da preskrbi drugega. Vendar ne gre, da radi raznih muh, ki jih je imel delovodja in ki jih ima vlada, trpi delavstvo, ko je brez kruha.

Zveza predilniškega delavstva.

Litija. (Uspeh naše organizacije.) Ko je predilnica ustavila prošli mesec za dva dni obrat, so se narodni socialisti odrekli plači za ona dva dni. S tem bi bilo delavstvo močno prikrajšano, obrat pa bi imel ogromen dobiček. No, seve, ko sedi pri ravnateljstvu tudi en narodni socialist... Jugoslov. strokovna zveza pa je izposlovala pri vladi, da je bilo podjetje prisiljeno, plačati ona dva dni. Dne 11. t. m. pa ravnatelj dvema ni hotel plačati onih dveh dni. Nadmojster Meida pa je tisti dan rekel neki delavki: „to delajo pijani ljudje, da pametne ljudi hujskajo, jaz bom že vrata pokazal“. To je nečuvana surovost, ravnateljstvo postopanje, kjer se protivi izvršiti vladin nalog, da izplača dolžna dva dni, pa upor.

Viničarska zveza.

Svetinje. Skupina Svetinje, je imela na binkoštni pondeljek 16. majnika krasno obiskani shod. Vreme je bilo lepo in jasno, zato poslušalcev veliko število. Jožef Miško, tajnik skupine, pozdravi navzoče, ter njih opominja naj pazljivo sledijo govornikovim besedam, nato da besedo g. govorniku, kateri nastopivši pozdravi množico in v jedrnatih besedah opisuje vsestransko požrtvovalno, po krščanskih načelih težavno delo. Nato se je po pravilu in predpisu ustanovila skupina, volil novi odbor. Izvoljeni so sledeči; Predsednik Ivan Sterman, Brebrovnik št. 103; podpredsednik Franc Majhenič, Veličane št. 63; tajnik Jožef Miško, Svetine št. 5; blagajnik Kovačič Martin, Brebrovnik št. 106; odborniki: Feguš Marija, Cerovec št. 145; Viher Ferdinand, Veličane št. 56; Miško Franc, Lesnički vrh št. 47; Nadzornika: Jožef Rizman, Veličane, št. 67; Franc Majevič, Cerovec št. 37. Podal nam je še marsikatera podučna navodila. Če želi kdo pristopiti, ali bi želel kakega pojasnila, se naj do katerega odbornikov obrne. Plačevanje se izvrši najlažje vsako nedeljo pri tajniku Jožefu Mišku pri cerkvi. Ako je kdo pristopil, se opozarja, da vedno vsak mesec odšteje in plača svoje doneske. Viničar Svetinjski.

Zveza služkinj.

Maribor. Vendar je enkrat sprejet poselski red. Težko smo ga že čakale — tem bolj smo vešele in hvaležne svoji organizaciji, ki je z odločnim in neumornim delom vendar tudi za zapostavljeno služkinjo

dosegla pravico. Hvaležne smo organizaciji in tem tesneje se je bomo oklenile zdaj, ko nam je priborila ta prvi uspeh. Bog živi!
Služkinja.

Domače vesti.

Jesenice. Pravijo, da je naša tovarna „nacionalizirana“ in da sedi v upravnem svetu tudi „oberjugoslovan“ dr. Žerjav. Mi delavci pa samo to vemo, da vladajo v obratu prav kot prej še vedno nemški gospodje, da se uraduje še vedno nemško in da se na vsak korak protežirajo še Nemci in nemčurji. To je „nacionalizem“ po pojmovanju naših državotvorcev!

Teharje pri Celju. Pri nas se je osnovala podružnica Delavske zveze. Odbor se je sestavil 19. t. m. sledeče: I. Friedl, predsednik; Gajček Franc, podpredsednik; Mastnak Alojz, tajnik; Mastnak Alojz, blagajnik; Šolinc Ivan, Šolinc Jernej, Soško Alojz, Vrečko Ivan, Sevšek Ignac, odborniki.

Preska. Naša skupina prav dobro deluje. Ko smo imeli zadnji občni zbor dne 6. marca se je organizacija tudi pomnožila; dobili smo okrog 15 novih članov. Vedno bolj se jasni tukajšnjemu delavstvu, katera organizacija je za delavstvo in ne za kapitalizem. In s tem še ni vse. Še vedno se oglašča član, ki želi biti organiziran v JSZ. Potihnilo je tisto nepremišljeno vpitje. Do danes nasprotniki niso brez naše organizacije še prav nič naredili, pač pa škodovali. Tu pa tam se še oglašča s hripavim glasom kak zaslepljeni revež, ki tava v temi, nevedeč kam, in mislimo da se tudi temu enkrat zasveti solnce, da bo videl in da dobi pravo pot, po kateri si želi. Organizacija je tudi priredila 22. maja narodni igrokaz „Zaklad“. Igrana je bila splošno zadovoljivo. Obiskana je bila tudi nepričakovano. Obiskalo jo je tudi ravnateljstvo in uradništvo s svojimi družinami. Na željo članov se je sklenilo pri seji dne 26. maja, da se napravi skupni izlet s sv. mašo v Črni grob.

Trbovlje. V tukajšnjem premogovniku še nesreče zadnji čas vedno bolj množe. Zadnji teden je zopet zahteval žrtev: zemlja je zasula 18-letno Matildo Smodlč tako težko, da so jo morali prepeljati v ljubljansko bolnico.

Delavski obzornik.

Poostrena obznana. Posebna komisija je dne 18. t. m. izročila ministerskemu svetu načrt o „redu in radu“. Že prošlo leto je bil ta zakon izdelan, po tem načrtu pa se še mnogo poostreje. Po tem zakonu bo strogo kaznjivo že uporabljanje rdeče zastave ter vsaka malenkost, ki bi utegnila škodovati ugledu vladajoče klike. Zakonski načrt je tako prikrojen, da se da uporabiti proti vsakemu, ki vladajočemu liberalnemu sistemu ni ljub. S tem zakonom se ukine sleherna državljanska svoboda. Jasno je, da je naperjen v prvi

vrsti proti delavstvu in njegovim organizacijam. Najhujša je določba, po kateri se prepovedujejo štrajki v vseh državnih in samoupravnih napravah. Nadalje v privilegiranih bankah, rudnikih, tramvajskih podjetjih in obratih, ki se pečajo z proizvodnjem svetlobe, vodovodih in obratih z življenjskimi potrebščinami. V slučaju štrajka se kaznujejo vodje z zaporom in globo do 50.000 dinarjev. S tem zakonom, ki stopi v veljavo najbrž takoj po sprejetju ustave prihodnji teden, je odvzeta delavstvu vsaka svoboda in je delavstvo dobesedno postalo čisto brezpravna tlačanska raja.

Zakon o delavskem zavarovanju. Listi so poročali, da je izdelan v ministrstvu socialne politike zakon o delavskem zavarovanju. Ta zakon pa ne znači za nas nobenega napredka, ker ne predvideva starostnega itd. zavarovanja, nego razširja pri nas že staro bolniško zavarovanje (bolniške blagajne itd.) na one kraje v državi, kjer tega doslej še niso poznali.

Cestarji — državni uslužbenci. Po mnogem posredovanju Jugoslovanske strokovne zveze odnosno Cestarske zveze je vlada slednjič rešila zadevo cestarjev s tem, da jih je priznala za državne uslužbence.

Velikanska rudarska stavka na Angleškem, ki v nji stavka nad 1.000.000 rudarjev, traja že nad 2 meseca. Izval jo je poskus podjetnikov, da znižajo delavstvu plače. Vlada se je sicer izjavila, da je pripravljena, izpočetka sama nekaj prispevati k plačam, da ne bi bilo znižanje preveč občutno; delavske organizacije pa so to miloščino odbile. Obstoja nevarnost, da se bodo vse glavne industrijske panoge, ki vse hočejo delavstvu plače reducirati, združile in pričele z velikanskim generalnim štrajkom, ki bi v njem štrajkalo okoli 6 milijonov delavcev.

Neorganizirani delavci niso deležni zvišanja plač. V Essenu na Nemškem se je dogodil pretekli mesec ta-le slučaj; Neki delavec je tožil svojega delodajalca pri obrtnem sodišču, češ, da mu ta ne prizna povišanja plače, kot so jo doseglo organizacije. Podjetnik pa se je opravičil na ta način, da pravi — delavec ni organiziran, torej zanj nobena organizacija ni zahtevala povišanja, torej povišanje ne velja zanj. Obrtno sodišče je razsodilo v prilog podjetniku in s tem priznalo, da delavec, ki ni prevzel žrtev in dolžnosti, ki jih zahteva organizacija, tudi ne more biti deležen njenih uspehov.

Italija socializira. Glavni tajnik italijanske zveze kovinarjev je bil pri ministerskem predsedniku ter mu predložil načrt za socializacijo kovinskih tovarov. Ministerski predsednik mu je obljubil, da bo izročil več tovarov, ki se v njih izdeluje poljsko orodje itd., strokovnim organizacijam v lastno upravo.

Velike demonstracije brezposelnih. Zadnje dni so se vršile v Berlinu velike demonstracije brezposelnih. Tako so se zbrali 19. t. m. pred socialdemokratsko strokovno organizacijo, kjer so predsednika pretepli, češ, da jih je on prodal.

Socialni vestnik.

Pisma enketi o produkciji. Občno nadzornišvo v Ljubljani je poslalo Jugosl. strok. zvezi vprašanje o posledicah skrajšanega delavnega časa, o statistiki stavke in izporov po vojni, o nezaposlenosti in njenih vzrokih, o stališču delavca napram mezdnemu sistemu ter vprašanje, kako vse nedostatke izboljšati. JSZ je poslala vprašanje na svoje skupine, od katerih sta doslej točne in zgledne odgovore poslali skupini Tržič in Guštanj. (Žal nam je, da odgovorov, ki so zelo zanimivi, vsled pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti).

Delavsko zdravje.

Zdravstvena predavanja. Zdravstveni odsek za Slovenijo namerava prirediti po deželi zdravstvena predavanja. Župni uradi, županstva, društva itd. so pozvana, da javijo zdravstvenemu odseku, kdaj in kje žele predavanj.

Tovariš, ali se zavedaš potrebe delavskega tiska? Delavski časopis je danes Tvoj edini zagovornik pred javnostjo. „Novi čas“ in „Naša moč“ izhajata le vsled skrajne požrtvovalnosti delavcev. Kaj si žrtvoval Ti?!

Kulturne vesti.

„Zora-Luč“, glasilo jugoslovanskih katoliških akademikov. Izšla je zadnja številka dijaškega glasila „Zora-Luč“ v tem šolskem letu. Zdi se nam potrebno, da tudi delavstvo opozorimo na našo mlado katoliško inteligenco, ker hočemo, da so v bodoče tesneje vezi med katoliško inteligenco in med našim delavstvom. Prepad, ki danes loči osobito delavstvo od inteligence, mora zginiti. Če motrimo „Zoro-Luč“ zadnji dve leti in če smo si svesti, da se v nji zrcali vsa naša krščanska omladina, smo lahko zadovoljni. Nekaj je, kar nam daje poročstvo, da vstane iz teh mladih fantov — vrsta mož, ki bodo razumeli silo časa in ki bodo šli pred našo delavsko vojsko v boj za novo družbo, nekaj, ki bodo žrtvovali, nekaj, ki bodo razumeli, da je nositelj krščanskega pokreta v bodočnost — delavec — proletarec.

Preteklo leto je stala „Zora Luč“ v znamenju radikalnega socializma. V tem letniku veje rdeč revolucionaren duh po njenih člankih. Bilo je ognja, ki je hotel vžgati vse, kar obstoja, bil je to kakor krik hrepenenja za idealom. Bilo je to stremljenje, ki je mislilo, da bo čez noč preobrnilo vse.

Bil je dober ta revolucionarni duh, ker je razbistril vodovje v naših akademskih vrstah — a bil je

slab, ker ni gorel iz globokega, pozitivnega krščanstva, ker je bil duh opozicije in destrukcije, ne pa duh ustvarjanja. Moč naša ni v gospodarskih reformah in revolucijah, v radikalnih geslih — moč naša je v dušah, ki same morajo biti zrevolucionirane. In ta preokret iz radikalnega praktičnega revolucionarizma v skriti revolucionarizem duš nam kaže glasilo naše akademske omladine „Zora Luč“.

Letnik, ki je dovršen, se je zibal v znamenju duhovne obnove. Tisto globoko, skrito krščanstvo, polno bojev in zmag, skritih svetu — polno otroške priprostosti in vernosti, oni sladki duh, ki veje od angelske mize iz tabernakla, polni predale letošnje „Zore-Luči“.

In ko vidimo to, smo veseli svoje akademske omladine in s ponosom in zaupanjem čakamo, da stopi na čelo našega pokreta.

„Hrvatska Prosvjeta“, Zagreb. Čeprav Slovenci nadkriljujemo Hrvate, nam je ravno časopis „Hrvatska Prosvjeta“ dokaz, da imajo Hrvati v njem nekaj kar mi pogrešamo. Mi imamo sicer izvrstno znanstveno revijo „Čas“, imamo krasno urejeno leposlovni list „Dom in svet“, a vse, kar imamo, je dostopno komaj majhnemu številu naših inteligentnih krogov. Polinteligent že ne razume niti „Časa“ niti „Dom in sveta“. Hrvati pa imajo v „Hrvatski Prosvjeti“ list, ki družni znansivo in leposlovje v primerni obliki, da je dostopen časopis neprimerno širšim krogom. List izdaja „Kolo hrvatskih književnika“, urejuje ga dr. Ljubomir Maraković; izhaja dvakrat mesečno na 30—35 straneh ter stane letno komaj 80— K. Naroča se v Zagrebu — Palmotičeva ulica 31. priz.

Razno.

„Svobodna misel“ v Ljubljani. Zadnji čas se snuje v Ljubljani framazonsko društvo, ki mu je ves cilj v borbi proti Kristusu in krščanstvu. V tem društvu so se našli z liberalnimi kapitalisti tudi materialistični socialisti.

Tvoja dolžnost je, da si naročen na „Našo Moč“ in da redno plačuješ naročnino!

Moč združenja. (Ruska parabola — Lev Tolstoj.)

Godi se na podnožju skalnate gore. K menihu pride mladenič in se bridko pritožuje nad nasilnežem, ki tlači njegov domači otok.

S tihim občudovanjem zre mladenič v častitljivega starca. Menih pa ga gleda molče in njegov molk je več kot sto besed.

Kvišku se spenja k starcu, da bi bil tesno ob njem. In potem mu pripoveduje o trinogu na domačem otoku, o nasilnežu, ki je oropal njegove rojake svobode, njegovi valpti in hlapci pa so ropali in grabili ljudstvu imetje.

Starček poslušal tožbe. „Sin moj“, začne počasi in slovesno, njegov glas pa je kakor don globokih čistih zvonov — „sin moj, rekel si mi, da nameravajo tvoji rojaki pobegniti z otoka, da se hočejo raztresti na vse vetrove, da izbegnejo težki usodi v domovini?“

„Da, oče.“

„In ti misliš, da bodo tako raztreseni mogli še kdaj pomagati rojakom, ki ostanejo na otoku?“

„Mislim.“

„Dobro, poslušaj me! Vzemi to posodo in poglej jo natančno!“

Mladenič jo gleda pozorno. Bila je priprosta posoda iz ilovice, ki je znotraj nosila vgreben napis: „Združeni tvorite nepremagljivo silo, posamezniki pa ste kakor list v vetru.“

„Pomisli zdaj“, pravi starec, „kaj vse ta posoda koristi. Z njo si nagrabi žejni vode, iz nje piješ zdravilno mleko, v nji si pripraviš dragocenega balzama za boleče rane, ki si jih dobil na široki stepi.“

„Res je, oče. Sto slučajev je, da nam taka posoda koristi.“

Tedaj pa starček vzame mladeniču posodo iz roke, vzdigne suho koščeno roko in treščil ilovnato posodo v skalo, da se razletijo drobne črepinje na vse konce. Široko odprtih in začudenih oči strmi mladenič, ker ne razume menila. A ta mu govori:

„Ali si videl, kako so se razreteli drobci? Poskusi zdaj, da se okoristiš s kako teh drobnih čepinj!“

„Glej, posoda, prej tako koristna, je zdaj razbita izgubila vsako vrednost. In vendar sleherni drobec ni nič drugega, kot njen sestavni del, zemlja je od njene zemlje. To pa naj ti bo dokaz za istinost reka: Združeni tvorite nepremagljivo silo, posamezniki pa ste slabotni kakor list v vetru. Kakor koristna tudi je posoda, brez koristi so njeni drobci. — Tako pa je tudi z vami. Združeni tvorite silo, raztreseni pa ste brezpomembni drobci, ki tavajo kakor list v vetru brez cilja, brez nade, da se kdaj zopet najdejo.“

Mladeniču je postalo jasno in zamišljeno je gledal v meniha, ki je s počasnimi koraki odhajal. Bilo mu je žal, da ni mogel v svoji revščini z ničimer pokazati starcu svoje hvaležnosti, niti mu ni mogel z ničimer nadoknaditi razbite posode...

Vsak zaveden krščanski socialc je član I. delavskega kons. društva v Ljubljani.

Proletarci, zavedajte se, da tiči moč kapitalizma v gospodarstvu. Če hočemo biti močni, podpirajmo svoje lastne gospodar. organizacije!

**Vse svoje potrebščine kupujte samo v konsumnih prodajalnah;
:: pridobivajte nove člane in jih prigrasujte v prodajalnah! ::**

Vsak krščanski proletarec greši nad samim seboj in nad delavnim ljudstvom, če kupuje druge in podpira kapitaliste.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge članov in jih obrestuje po 4¹ | 2⁰ | 0